

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3MCdo/46/2012
Identifikačné číslo spisu:	5104899253
Dátum vydania rozhodnutia:	09.01.2014
Meno a priezvisko:	JUDr. Emil Franciscy
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2014:5104899253.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľky N. V., bývajúcej v C., proti odporkyni X. M., bývajúcej v C., zastúpenej JUDr. Janou Ftorkovou, advokátkou so sídlom v Žiline, Vojtecha Spanyola č. 8343/1A, o vydanie bezdôvodného obohatenia, vedenej na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 27 C 371/2004, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti uzneseniu Okresného súdu Žilina zo 17. januára 2012 č.k. 27 C 371/2004-400 a uzneseniu Krajského súdu v Žiline z 29. marca 2012 sp. zn. 9 Co 90/2012, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky z r u š u j e uznesenia Okresného súdu Žilina zo 17. januára 2012 č.k. 27 C 371/2004-400 a Krajského súdu v Žiline z 29. marca 2012 sp. zn. 9 Co 90/2012 a vec vracia Okresnému súdu Žilina na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Navrhovateľka sa v konaní domáhala, aby súd uložil odporkyni povinnosť zaplatiť jej do 15 dní sumu 91 342,40 Sk s príslušenstvom, ktorá podľa jej názoru vyjadruje výšku bezdôvodného obohatenia odporkyne získaného na úkor navrhovateľky tým, že odporkyňa v čase od 1. januára 2003 do 31. decembra 2004 neposkytovala navrhovateľke za užívanie jej dvojizbového bytu č. XX na M. ulici č. XX nachádzajúceho sa v dome súpisné č. XXXX (ďalej len „sporný byt“) adekvátne finančné plnenie.

Okresný súd Žilina rozsudkom z 1. októbra 2008 č. k. 27 C 371/2004-305 zaviazal odporkyňu zaplatiť navrhovateľke do 15 dní 57 667,20 Sk spolu s úrokom z omeškania vo výške 13% ročne za obdobie od 1. januára 2005 do zaplatenia; vo zvyšku návrh zamietol.

Na odvolanie odporkyne Krajský súd v Žiline rozsudkom z 26. novembra 2009 sp. zn. 10 Co 47/2009: a/ zmenil rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku, ktorým bola odporkyňa zaviazaná zaplatiť navrhovateľke 1 914,20 € s 13% ročným úrokom z omeškania od 1. januára 2005 do zaplatenia tak, že odporkyňa je povinná zaplatiť navrhovateľke úroky z omeškania vo výške 8% ročne zo sumy 384,25 € od 1. januára 2005 do zaplatenia, b/ povolil odporkyni, aby sumu 877,10 € a úroky z omeškania vo výške 8% ročne zo sumy 384,25 € od 1. januára 2005 do zaplatenia splácala v splátkach po 66,39 € mesačne, c/ zamietol návrh navrhovateľky v časti o zaplatenie 1 037,10 € s úrokom z omeškania vo

výške 13% ročne z tejto sumy od 1. januára 2005 do zaplatenia, d/ zamietol návrh navrhovateľky týkajúci sa zaplatenia úrokov z omeškania vo výške 13% ročne zo sumy 492,90 € od 1. januára 2005 do zaplatenia a tiež týkajúci sa úrokov z omeškania vo výške 5% ročne zo sumy 384,25 € od 1. januára 2005 do zaplatenia. Odvolací súd sa svojím rozhodnutím nedotkol výroku rozhodnutia súdu prvého stupňa, ktorým bola navrhovateľke priznaná suma 877,10 € a výroku, ktorým bol návrh navrhovateľky vo zvyšku zamietnutý.

Okresný súd Žilina uznesením zo 17. januára 2012 č. k. 27 C 371/2004-400 rozhodol o trovách tak, že odporkyňa je povinná nahradiť navrhovateľke trovy prvostupňového konania vo výške 317,50 € a právneho zastúpenia vo výške 699,37 €; súčasne zaviazal odporkyňu nahradiť štátu trovy konania vo výške 24,26 € a navrhovateľke trovy odvolacieho konania vo výške 39,20 €. V odôvodnení uviedol, že rozhodnutie záviselo od znaleckého posudku, ktorým bola zistená výška nájomného, a preto navrhovateľke patrí náhrada trov v plnom rozsahu (§ 142 ods. 3 O.s.p.). V rámci rozhodovania o trovách konania sa zaoberal aj otázkou prípadnej aplikácie § 150 O.s.p., dospel ale k názoru, že aplikácia tohto ustanovenia neprichádza v danom prípade do úvahy vzhľadom na postoj odporkyne prezentovaný v priebehu konania.

Na odvolanie odporkyne Krajský súd v Žiline uznesením z 29. marca 2012 sp. zn. 9 Co 90/2012 napadnuté uznesenie potvrdil ako vecne správne (§ 219 ods. 1 a 2 O.s.p.); náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. V odôvodnení uznesenia uviedol, že sa v celom rozsahu stotožnil so skutkovými a právnymi dôvodmi prvostupňového rozhodnutia (§ 219 ods. 2 O.s.p.). Poukázal tiež na správnosť záveru, že aplikácia § 150 ods. 1 O.s.p. neprichádza do úvahy vzhľadom na postoj odporkyne, ktorá počas celého konania neuznávala pohľadávku navrhovateľky nielen čo do výšky, ale tiež čo do základu. Rozhodnutie o trovách odvolacieho konania odôvodnil poukázaním na § 142 ods. 1 O.s.p. s použitím § 224 ods. 1 O.s.p.

Na základe podnetu odporkyne podal generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) mimoriadne dovolanie proti uzneseniu Krajského súdu v Žiline z 29. marca 2013 sp. zn. 9 Co 90/2012 v spojení s uznesením Okresného súdu Žilina zo 17. januára 2012 č.k. 27 C 371/2004-400. Uviedol, že v preskúvanom prípade neprichádzala do úvahy aplikácia § 142 ods. 3 O.s.p. a súdy mali postupovať podľa § 142 ods. 2 O.s.p. Neúspech navrhovateľky nebol iba v nepatrnej časti (predstavoval 2/3 uplatneného nároku). Rozhodnutie nezáviselo iba od záverov znaleckého posudku, ktorým sa zistila maximálna výška regulovaného nájomného za byt porovnateľný so sporným bytom. K úvahám súdov nižších stupňov o nemožnosti aplikácie § 150 ods. 1 O.s.p. generálny prokurátor poznamenal, že postoj odporkyne nevybočil v danom prípade z rámca zákonom akceptovateľného správania sa pri ochrane jej práv a nemožno ho považovať za dôvod brániaci aplikácii tohto ustanovenia. So zreteľom na to generálny prokurátor navrhol napadnuté rozhodnutia zrušiť ako spočívajúce na nesprávnom právnom posúdení veci a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Účastníčky sa k mimoriadnemu dovolaniu písomne nevyjadřili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.) po zistení, že tento opravný prostriedok podal generálny prokurátor (§ 243e ods. 1 O.s.p.) v lehote jedného roka (§ 243g O.s.p.) proti rozhodnutiam, ktoré môže napadnúť týmto opravným prostriedkom, preskúmal napadnuté uznesenia bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 3 O.s.p.) v rozsahu podľa § 243i ods. 2 v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že tieto rozhodnutia treba zrušiť.

V zmysle § 243f ods. 1 O.s.p. mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e, ak a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci a c/ rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Najvyšší súd sa obligatórne sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 242 ods. 1, druhá veta O.s.p. v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p.).

Najvyšší súd pristúpil predovšetkým k posúdeniu, či v konaní nedošlo k niektorej z procesných väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. (t.j. či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka byť účastníkom konania, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, prípad nedostatku návrhu na začatie konania tam, kde konanie sa mohlo začať len na takýto návrh, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať, alebo prípad rozhodovania vylúčeným sudcom či súdom nesprávne obsadeným). V konaní o mimoriadnom dovolaní nebolo zistené, že by v danom prípade došlo k niektorej z týchto procesných väd.

V ďalšom najvyšší súd skúmal, či v konaní nedošlo k tzv. inej procesnej vade konania majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. O vadu tejto povahy ide okrem iného tiež v prípade nepreskúmateľnosti rozhodnutia súdu (R 111/1998), resp. vtedy, keď súd skutkové závery, z ktorých vyvodil svoje právne závery, založil na výsledkoch dokazovania, ktoré nebolo vykonané v súlade so zákonnými ustanoveniami upravujúcimi spôsob vykonania dokazovania určitým dôkazným prostriedkom alebo že jeho skutkové závery sú v rozpore s tým, čo vyšlo za konania najavo. V danom konaní o mimoriadnom dovolaní nevyšli najavo ani vady tejto povahy.

Generálny prokurátor v mimoriadnom dovolaní vytýka napadnutým rozhodnutiam, že spočívajú na nesprávnom právnom posúdení (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.). Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

So zreteľom na obsah mimoriadneho dovolania bolo pri posudzovaní jeho opodstatnenosti potrebné vziať na zreteľ nasledovné ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku:

Účastníkovi, ktorý mal vo veci plný úspech, súd prizná náhradu trov potrebných na účelné uplatňovanie alebo bránenie práva proti účastníkovi, ktorý vo veci úspech nemal (§ 142 ods. 1 O.s.p.).

Ak mal účastník vo veci úspech len čiastočný, súd náhradu trov pomerne rozdelí, prípadne vysloví, že žiadny z účastníkov nemá na náhradu trov právo (§ 142 ods. 2 O.s.p.).

Aj keď mal účastník vo veci úspech len čiastočný, môže mu súd priznať plnú náhradu trov konania, ak mal neúspech v pomerne nepatrnej časti alebo ak rozhodnutie o výške plnenia záviselo od znaleckého posudku alebo od úvahy súdu; v takom prípade sa základná sadzba tarifnej odmeny advokáta vypočíta z výšky súdom priznaného plnenia (§ 142 ods. 3 O.s.p.).

Ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa, nemusí súd výnimočne náhradu trov konania celkom alebo sčasti priznať. Súd prihliadne najmä na okolnosti, či účastník, ktorému sa priznáva náhrada trov konania, uviedol skutočnosti a dôkazy pri prvom úkone, ktorý mu patril; to neplatí, ak účastník konania nemohol tieto skutočnosti a dôkazy uplatniť (§ 150 ods.1 O.s.p.).

V sporovom konaní (o ktoré ide aj v danom prípade) sa otázka náhrady trov konania spravuje predovšetkým podľa jeho výsledku, pričom sa uplatňuje zásada úspechu vo veci (§ 142 O.s.p.), v súlade s ktorou súd prizná náhradu trov konania tomu účastníkovi, ktorý bol v konaní procesne úspešný; len výnimočne môže súd v konaní procesne úspešnému účastníkovi nepriznať náhradu trov konania (§ 150 O.s.p.). Ustanovenie § 142 ods. 1 O.s.p. sa vzťahuje na prípady, v ktorých mal účastník plný úspech. Aplikácia § 142 ods. 2 O.s.p. prichádza do úvahy vtedy, keď žiaden z účastníkov konania nemal plný úspech v konaní (mal len úspech čiastočný). Ustanovenie § 142 ods. 3 O.s.p. je vo vzťahu k § 142 ods. 2 O.s.p. lex specialis, pričom platí všeobecné pravidlo, že špeciálna úprava má prednosť pred všeobecnou úpravou (lex specialis derogat legi generali).

Z ustanovenia § 142 ods. 3 O.s.p. vyplýva, že účastníkovi, ktorý mal vo veci iba čiastočný úspech, môže súd priznať úplnú náhradu trov konania medziiným vtedy, ak rozhodnutie o výške plnenia záviselo od znaleckého posudku. Pokiaľ sa ale znaleckým posudkom rieši základ uplatňovaného nároku, použitie § 142 ods. 3 O.s.p. neprichádza do úvahy (viď R 15/1977). Najvyšší súd už vo svojich skorších rozhodnutiach, v ktorých riešil obdobnú problematiku, dospel k názoru, že pre priznanie plnej náhrady trov konania podľa § 142 ods. 3 O.s.p. nie je podstatný rozsah čiastočného úspechu (v nepatrnej časti alebo prevažnej časti) ani to, akú sumu v pomere k súdom priznanej sume účastník uplatňoval. Za neúspech sa nepovažuje rozdiel medzi uplatňovanou a priznanou výškou nároku. Predpokladom pre aplikáciu tohto ustanovenia je výlučne skutočnosť, že rozhodnutie o výške plnenia záviselo od znaleckého posudku alebo úvahy súdu. Ak je tento predpoklad splnený, treba o náhrade trov konania rozhodnúť podľa § 142 ods. 3 O.s.p. (viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 MCdo 4/2007, 2 MCdo 3/2006, 3 MCdo 9/2007, 3 MCdo 14/2009, 5 MCdo 6/2007 a 5 MCdo 2/2009).

Názor generálneho prokurátora, že znalecký posudok Ing. X. W. (č.l. 211 spisu) sa v danej veci vzťahoval aj na základ navrhovateľkou uplatneného nároku, a že so zreteľom na to nemal byť aplikovaný § 142 ods. 3 O.s.p. nepovažuje najvyšší súd za správny. Zo spisu totiž vyplýva, že úlohou znalca bolo „vyčíslť, aká by bola výška regulovaného nájomného.“ (viď uznesenie Okresného súdu Žilina z 8. januára 2008 č.k. 27 C 371/2004-195).

Na druhej strane ale najvyšší súd súhlasí s generálnym prokurátorom v tom, že napadnuté rozhodnutia spočívajú na nesprávnej interpretácii § 150 O.s.p. V súlade s týmto ustanovením je súd povinný skúmať, či existujú dôvody hodné osobitného zreteľa, na ktoré treba pri rozhodovaní o trovách výnimočne prihliadnuť. Ide nielen o dôvody v zákone výslovne uvedené (či účastník, ktorému sa priznáva náhrada trov konania, uviedol skutočnosti a dôkazy pri prvom úkone, ktorý mu patrilo), ale aj ďalšie dôvody (viď „najmä“ v texte § 150 O.s.p.). Za také dôvody považuje súdna prax predovšetkým osobné, majetkové, zárobnkové a iné pomery všetkých účastníkov konania, teda nielen na strane toho, komu má byť uložená povinnosť nahradiť trovy konania. Súd musí pri rozhodovaní zohľadniť tiež okolnosti, ktoré viedli k súdnemu uplatneniu nároku, ako aj procesný postoj účastníka konania, ktorému má byť uložená povinnosť nahradiť trovy konania. V ustanovení § 150 O.s.p. použité slovné spojenie „nemusi trovy konania priznať“, nevyjadruje možnosť ľubovoľnej úvahy súdu, ale jeho povinnosť zvážiť v okolnostiach konkrétneho prípadu dopad rozhodnutia o trovách konania.

Okresný súd Žilina v uznesení zo 17. januára 2012 č.k. 27 C 371/2004-400 vychádzal z názoru, v zmysle ktorého „zistenie, že majetkové, sociálne a osobné pomery toho - ktorého účastníka sú nepriaznivé, nemôže samo osebe znamenať automatickú aplikáciu § 150 ods. 1 O.s.p. Pre aplikáciu tohto ustanovenia musia byť súčasne dané i ďalšie okolnosti, a to predovšetkým dôvody, ktoré viedli k uplatneniu nároku na súde, postoj účastníkov v priebehu konania, prípadne ďalšie dôvody hodné osobitného zreteľa“. V ďalšom konštatoval, že „existencia osobitných okolností veci spočívajúcich v postoji odporkyne daný nebol“, a preto „aj bez ďalšieho skúmania majetkových, sociálnych a osobných pomerov odporkyne dospel k záveru, že neprichádza do úvahy aplikácia ustanovenia § 150 ods. 1 O.s.p.“. Krajský súd v Žiline v uznesení z 29. marca 2012 sp. zn. 9 Co 90/2012 označil tieto závery súdu prvého stupňa za správne.

Podľa právneho názoru najvyššieho súdu ale interpretácia § 150 ods. 1 O.s.p., z ktorej v danom prípade vychádzali súdy nižších stupňov, nie je správna.

Občiansky súdny poriadok v § 150 ods. 1 nestanovuje podmienky aplikácie tohto ustanovenia tak, že by museli byť zároveň splnené všetky relevantné dôvody, a že teda pri absencii čo i len jedného z nich už neprichádza aplikácia tohto ustanovenia do úvahy. Občiansky súdny poriadok tu ponecháva na voľnú úvahu súdu, ako posúdi relevantné okolnosti. Aby však súd mohol zodpovedne posúdiť celý komplex dôvodov významných z hľadiska ustanovenia § 150 ods. 1 O.s.p., musí nevyhnutne najskôr poznať všetky doň patriace okolnosti, pretože len na tomto základe môže potom so znalosťou veci niektorým z nich priznať prioritu pred ostatnými (porovnaj tiež rozsudky najvyššieho súdu sp. zn. 3 MCdo 5/2006 a

sp. zn. 5 MCdo 17/2010).

V danom prípade súdy, vychádzajúc z nesprávnej interpretácie § 150 ods. 1 O.s.p., nezisťovali v celej šírke komplex všetkých okolností relevantných pre rozhodovanie o náhrade trov konania podľa tohto ustanovenia a záver o jeho neaplikovateľnosti založili len na posúdení jednej z viacerých okolností - na „postoji“ odporkyne k prejednávanej veci; ani túto okolnosť však neposúdili náležite. Najvyšší súd sa stotožňuje s názorom generálneho prokurátora, že postoj odporkyne v preskúmvanej veci nevybočil z rámca zákonom akceptovateľného správania sa účastníka konania pri ochrane jeho práv. Na tomto základe dospel najvyšší súd k záveru, že napadnuté rozhodnutia spočívajú na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243e O.s.p. v spojení s § 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.).

Z uvedených dôvodov najvyšší súd rozhodnutia napadnuté mimoriadnym dovolaním zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Ak dôjde k zrušeniu napadnutého rozhodnutia, súd, ktorého rozhodnutie bolo zrušené, koná ďalej o veci. Pritom je právny názor súdu, ktorý rozhodoval o mimoriadnom dovolaní, záväzný. V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a konania o mimoriadnom dovolaní (viď primerane § 243d ods. 1 O.s.p. v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.